

Τ' ΑΓΑΛΜΑΤΑ

πεθαίνουν στα Μουσεία

**Τῆς Μαριάννας
Παπουτσοπούλου**

Ἡ Τέχνη ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἔχει τὴ μορφή τοῦ ἀναπάντεχου, τοῦ ὄχι φανερά αίτιατοῦ, εἶναι ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ δώσῃ στὸ σημερινὸ ἐρημικὸ, κλειστὸ κι ἀδιάφορο ἄτομο τοῦ κόσμου μας μιὰν εὐκαιρία συγκίνησης. Ἐνα ξύπνημα ὄλων ἐκείνων τῶν στοιχείων ποὺ μόλις γίνουν συνειδητὰ ἀρχίζουν νὰ πάλλονται στὸ κάθε ἐρέθισμα καὶ νὰ γεμίζουν τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡσεὶς, προβολές, προοπτικές καὶ γιατί ὄχι ἔμπνευση ὅλα τὰ θεμελιακὰ μ' ἄλλα λόγια τῆς ὑπέρβασης.

Στὸν τόπο μας βρίσκονται ἔργα μνημειακῆς τέχνης. Οἱ Ἕλληνες μετουσίωσαν τὴν πίστη τους κι ἀργότερα τὴν ἐλεύθερη σκέψη τους σὲ μορφές δυνατές καὶ ἀρμονικές, πειθαρχώντας τὸν χῶρο στὴν ἔμπνευση καὶ ἀνακαλύπτοντας τὸ ρυθμὸ τῆς δομῆς τῶν ὄγκων καὶ τῶν ἐπιπέδων σὰν σχηματοποίηση τῆς ιδέας.

Στὴν ἐπαφὴ μὲ τὴ δημιουργία τους συμβαίνει σχεδὸν πάντα μιὰ μέθεξις ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἔξαρση. Στὸ φῶς καὶ τὸ σκοτάδι τῶν γλυπτῶν, στὴ δύναμη μιᾶς χιαστῆς ἀρμονίας, στὸ μάγουλο μιᾶς Κόρης, στὰ γοργὰ γυναικεῖα πέλματα κάτω ἀπ' τὸν πλούσια πτυχωτὸ χιτῶνα, ἀποτυπώνεται ἡ πληρότητα τῆς ἐλεύθερης μορφῆς. Στὸ φῶς μιᾶς ράβδωσης κολώνας ἡ αἰχμηρότητα τοῦ σημαντικοῦ. Στὸ ἀλογάκι τοῦ μουσείου τῆς ἀκρόπολης, τὸ τόσο ντελικάτο, ἀπλὸ καὶ δυνατὸ ἢ ὀξύτητα καὶ ἡ σαφήνεια τῆς τελειότητος.

Χαμόγελα, βαθειές κινημένες πτυχώσεις, περήφανα ἄλογα τῆς ζωφόρου ποὺ πορεύονται χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὸ πίσω ἢ τὸ πλάϊ, μὲ διεσταλμένα ρουθούνια, μ' ἐλεύθερο τὸν ἄνεμο τῆς χαίτης. Σύμβολα καθαρὰ, «εἰκόνας» τῆς ἐλεύθερης σκέψης καὶ τῆς αἰσθητικῆς πληρότητας ἐκείνων ποὺ τὰ ἔπλασαν.

Νομίζω πὼς γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπιδροῦν ἄμεσα στὸ σημερινὸ ἄνθρωπο. Ὑπάρχει σ' αὐτὰ τὸ στοιχεῖο τῆς ἀκραίας ἔντασης, κι ἓνα ἔργο πλασμένο σὲ μιὰν ὀριακὴ συγκινησιακὴ καὶ πνευματικὴ στιγμή, ἐκφράζοντάς τὴν δὲν μπορεῖ παρά νὰ προσφέρεται γιὰ κάθε εἶδους ἰδεολογικὴ μετάσταση ἀφοῦ τὸ μεγάλο ἔργο τέχνης τελικὰ μπορεῖ νὰ περιλάβῃ κάθε προοπτικὴ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἐνέχει τὸ γνησιότερο τοῦ ἀνθρώπου, τὴ στιγμή τῆς κατάκτησης μιᾶς ἐλευθερίας.

Μιᾶς καὶ λείπει μιὰ παιδεία ποὺ νὰ τὸ ἐπιτρέπει, εἶναι πιά χρέος νὰ μὴ παύει κανεὶς νὰ ἐξηγεῖ τὴν ἱστορία τοῦ Παρθενῶνα σ' ὅσους δὲν τὴν ξέρουν: Ἡ κολώνα εἶναι μιὰ ἀτομικότητα, μιὰ προσωπικότητα καὶ τὸ βαρὺ κιονόκρανο ἡ οὐσία τῆς.

Αὐτὴ κρατᾷ τὴν ἔξαρση τῆς στέγης καὶ τὴν προοδευτικὴ κίνηση τοῦ διακόσμου τοῦ θριγκοῦ. Κάτω ἢ κρηπίδα, θάσις ἑνὸς φυσικοῦ κόσμου γεμάτου δυνατότητες. Ἡ τὴν ἱστορία τοῦ γεωμετρικοῦ ἀμφορέα ποὺ ἐπαναλαμβάνει αὐστηρὰ καὶ πυκνὰ τὸν χωρὶς τέλος ἐντεινόμενο ρυθμὸ τοῦ ταφικοῦ «θ ρ ἦ ν ο υ».

Μετόπη τοῦ Παρθενώνα — Λονδίνο (Βρεταννικὸ Μουσείο).

Ἡ ἀποκρυπτογράφηση τόσο ἰσχυρῶν καλλιτεχνικῶν συμβόλων δὲν γίνεται παρὰ νὰ προκαλέσῃ μιὰν ἐγρήγορση κι ἀκόμα — γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω λόγια τοῦ Καμὺ — Διατηρώντας τὴν ὁμορφιά ἐτοιμάζουμε τὴ μέρα τῆς ἀναγέννησης ὅταν ὁ πολιτισμὸς θὰ τοποθετήσῃ στὸ κέντρο τῆς σκέψης του αὐτὴ τὴ ζωντανὴ ἀρετὴ ποὺ θεμελιώνει τὴν κοινὴ ἀξιοπρέπεια τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ποὺ σήμερα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν ἰσχυροποιήσουμε ἐνάντια σ' ἓναν κόσμον ποὺ τὴν περιφρονεῖ.

Ὅσο οἱ ἐπισκέπτες τῶν Μουσείων καὶ τῶν Ἀρχαιολογικῶν μας χώρων δὲν εἶναι παρὰ οἱ εἰδικοί καὶ ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν αἰσθητικὰ καλλιεργημένων, τόσο οἱ πιθανότητες νὰ διατηρηθῇ ἡ ὁμορφιά στὸν τόπο μας λιγοστεύουν. Γιατὶ οὔτε στὰ σχολεῖα, οὔτε πουθενὰ ἄλλοῦ δίνεται στὸ πλατὺ κοινὸ ἡ εὐκαιρία τῆς ἐπαφῆς μὲ τὴν τέχνη οὔτε κἂν μὲ τὴν ἱστορία τῆς. Οἱ περισσότεροι Ἕλληνες δὲν ξέρουν σχεδὸν τίποτε γι' αὐτὴν, τὴν προσπερνοῦν καὶ τὴν χάνουν μόνο καὶ μόνο γιατί ποτὲ κανεὶς δὲν φρόντισε νὰ γεφυρωθῇ τὸ χάσμα ἀνάμεσα σὲ μᾶς καὶ τὰ ἔργα τέχνης μὲ μιὰ ὀργανωμένη καὶ κατατοπιστικὴ πληροφόρηση.

Κι' ὥστόσο εἶναι ἓνας τρόπος νὰ εἰσχωρήσῃ ἡ ἀπαραίτητη αἰσθητικὴ διάσταση στὴ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀπονευρωμένου Ἕλληνα ποὺ ζῆ πλάϊ σὲ μιὰ συγκλονιστικὴ τέχνη χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ θρῆ σ' αὐτὴν μιὰ στιγμὴ ἀπελευθερωμένης εὐαισθησίας καὶ σκέψης.